Temakurs:
Religion och emancipation, individ och kollektiv från reformationen till 1900-talet

Kursens mål

Ge ökad kunskap om och förståelse för:

- Religionens roll som normerande, identitetsskapande och kulturell faktor i samhället
- Medborgarskapsproblematiken och den spänningsfyllda relationen mellan stat, individ och samhälle
- Teoretiska begrepp kopplade till forskning om religion, medborgarskap och kön

Kursens delmoment

- Reformationen och hustavlans samhällsordning
- Folklig tro och kyrklig lära
- Offentligt och privat för kvinnor och män
- Borgerlighet, bildning, och genus
- Klasser och folkrörelser
- Kristendomen i det moderna samhället

Kristendomen

Jesus Kristus, Gud son - jungfru Maria, Jesu mor

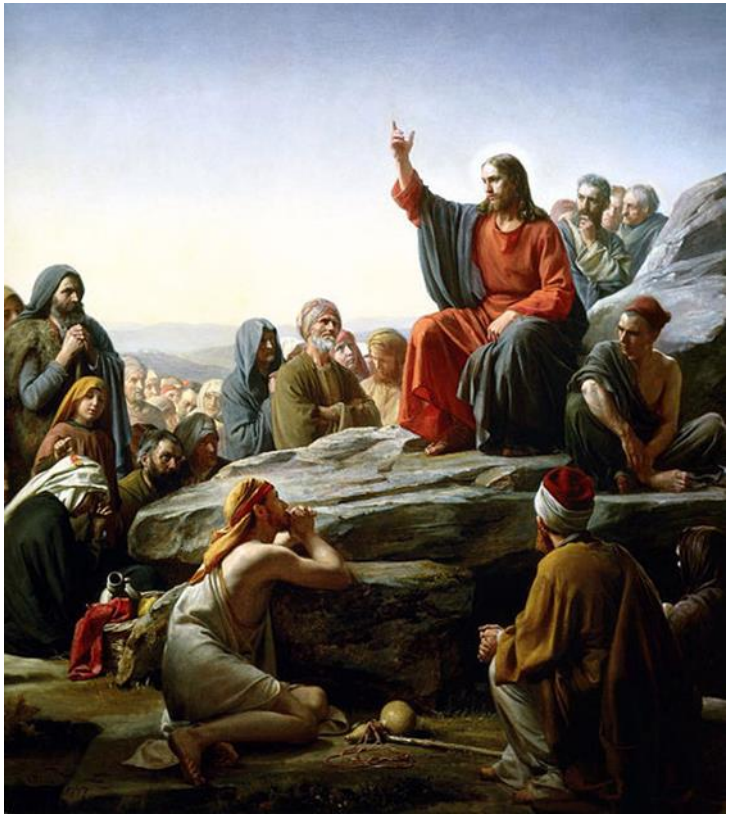

Heliga ordensgrundare

Benedikt och Skolastika,
Franciskus och Birgitta

Klosterväsendet
Ora et labora – arbete och bön

Missbruk i kyrkan - religiösa reformrörelser

Reformation och konfessionell splittring

Martin Luther och Ignatius av Loyola

Katolsk och protestantiskt - konfession som samhällets fundament

Reformationstidevarvet

- Religiösa reformrörelser
  - Missbruk i kyrkan
- Nya upptäckter
  - Världen vidgas
- Nya teologiska idéer
  - Kyrkans roll i frälsningsprocessen
- Reformer och ny politisk kultur
  - Religion som samhällets grundval

Konfessionalisering –

Lärotexter (bekännelser) som fundament för samhällsordningen

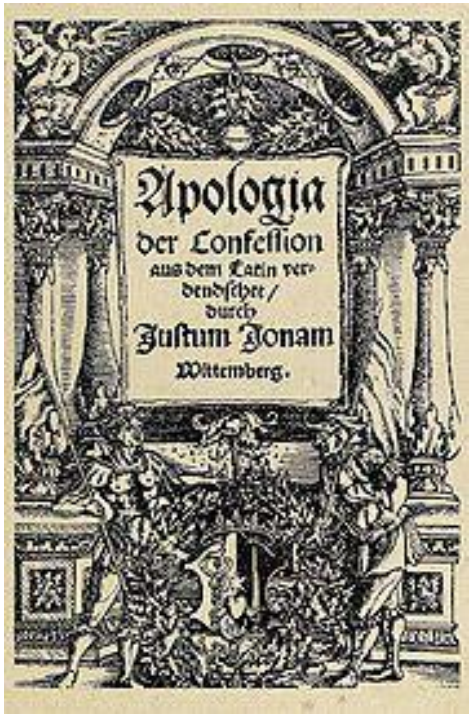

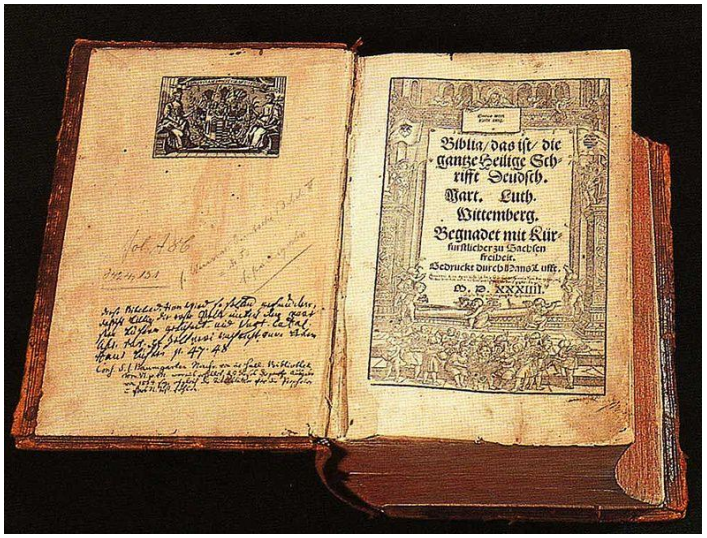

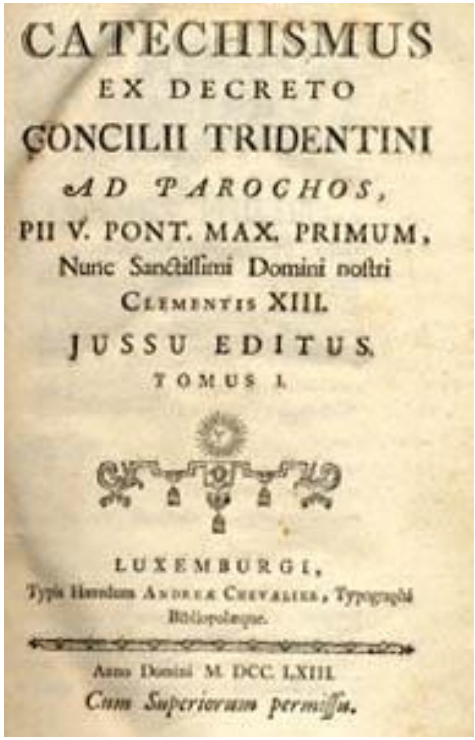

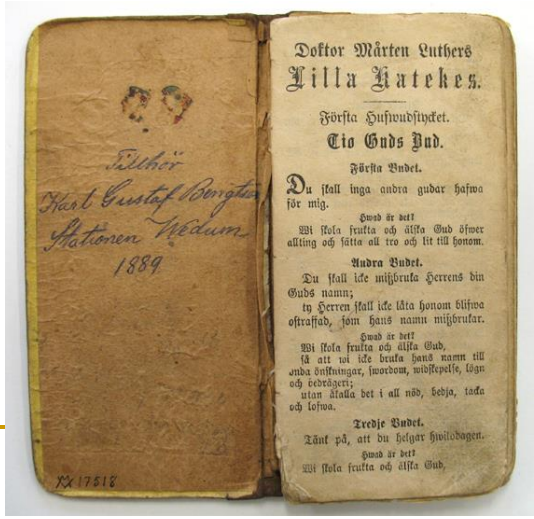

De nordiska länderna blir evangelisk-lutherska konfessionsstater

Prästen och hans familj

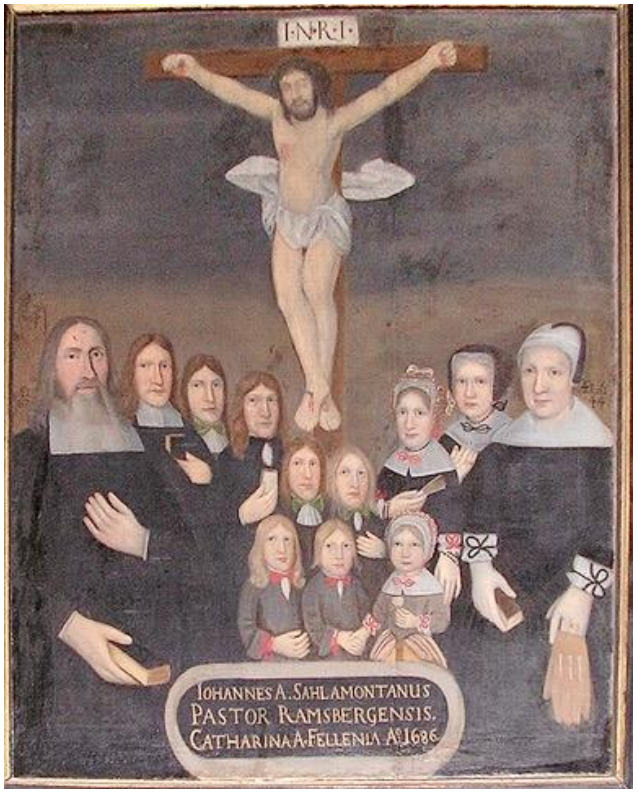

Protestantisk fromhetskultur

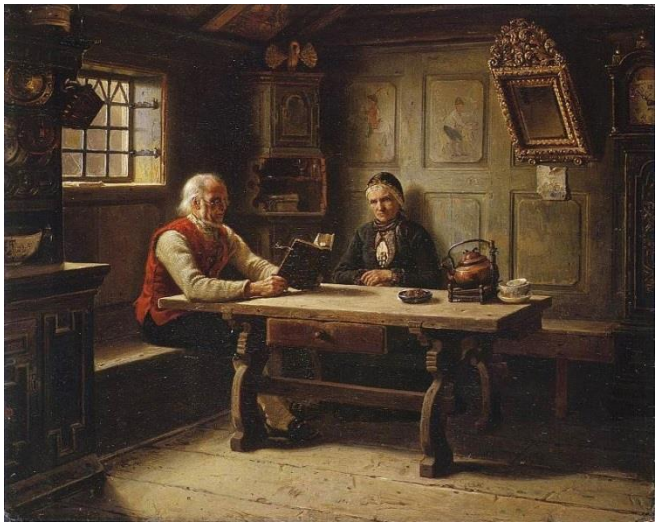

Konigl. Maj:
Förnyade
PLACAT
Och
Förbud/
Angående
The olofsige Sammankomster/ hvilka uti ersätte Hus till en sårskild och oskummerlig Gudstienste förrättande utställas: Samt therom straff/ som ther med berördas.
Stockholm i Rikes-Cammaret den 12. Januarii Åhr 1726.

Cum Gratia & Privilegio Sæ Reæ Majestis.

STOCKHOLM/
Tryckt hos JOH. HENR. WERNER, Directeur åfwer alla Tryckerien i Riket 1726.

Kampen mot magi och kätteri

Konfessionalismens era

- Augsburgska bekännelsen 1530
- Tridentinska mötet 1545-1563

  Tridentinska trosbekännelsen 1564
- *Konfessionalisering* av Europas regioner

  Samverkan mellan kyrka och stat/kungamakt på konfessionell grundval – *cuius regio, eius religio*
- Religionskrig

  Religionsfreden i Augsburg 1555
- Westfaliska freden 1648

  Europas konfessionella får status av internationell lag

Franska revolutionen

Religion – en privatsak

Religiös väckelse inom katolicism och protestantism

Vallfärden till Trier 1844

Protestantiskt väckelsemöte

Protestantisk väckelsekristendom

N.F.S Grundtvig

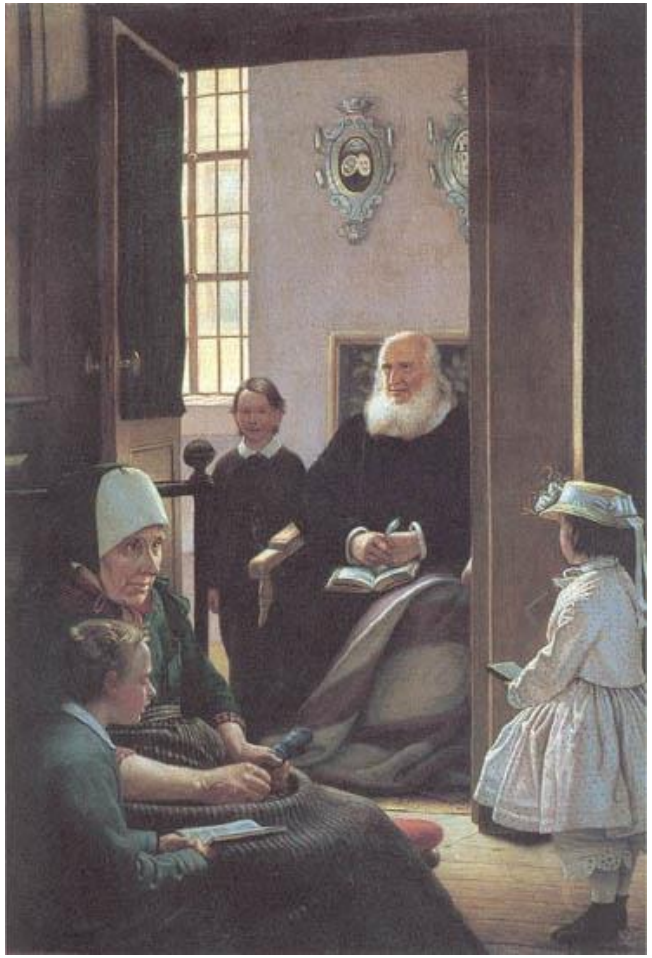

Carl Olof Rosenius

Ultramontanismen – påvedömet får en ny funktion

Pius IX och Leo XIII

Kulturkamp – konflikt mellan kyrka och stat

Katolsk ”motkultur”

Bundesarchiv, Bild 102-07857
Foto: o.Ang. | Juni 1929

Det moderna samhället

- De politiska ideologierna uppkommer
- Religionen ifrågasätts av de moderna naturvetenskaperna
- Ideologisering respektive privatisering av religionen
- Väckelserörelser på katolsk och på reformatorisk grund

  Ultramontanism, pietism, evangelikalism
- *Sekularisering av stat och kultur*
- *Rekonfessionalisering* och ”kulturkamp”

  Maktkamp mellan katolska kyrkan och statsmakten

Liberalisering av religionslagstiftningen

Religionsfrihet i Danmark, dissenterlagar i Sverige

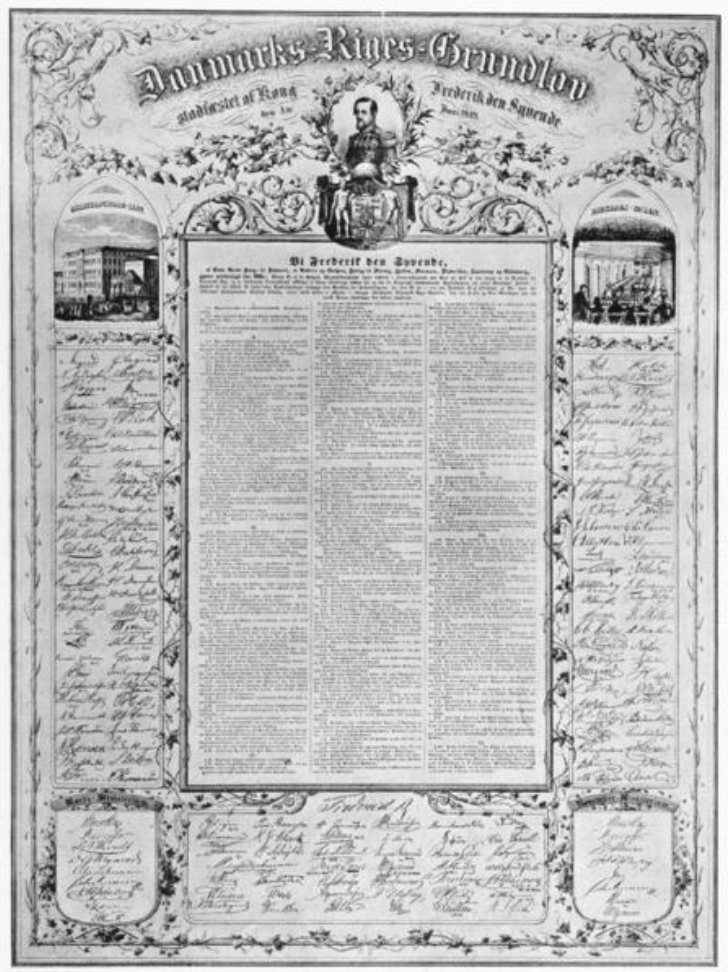

1873. **Swensk** № 71.

Författnings-Samling.

(Upläses från predikstolen.)

Kongl. Maj:ts nådiga Förordning

angående ändring i wissa delar af Kyrkolagen med dertill hörande författningar;

Gifwen Stockholms Slott den 31 Oktober 1873.

Wi OSCAR, med Guds Nåde, Sweriges, Norges, Götes och Wendes Konung, göre weterligt: det Wi, med Riksdagen, funnit godt att, på sätt allmänt Kyrkomöte jemwäl sanktyckt, med upphäfwande af hwad Kyrkolagen jemte dertill hörande författningar innehålla stridande mot nedannämnde bestämmelser, förordna som följer:

1 §.

Medlem af swenska kyrkan, som will ur kyrkan utträda, må ej anses från denne skild, förrän han uppnått den ålder och uppfyllt de föreskrifter, som särskild, till kyrkolag ej hörande förordning angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning stadgar såsom wilkor för utträde ur swenska kyrkan.

Den ”katolska faran”

Katolska missionärer

Jesuiter och Josefsystrar

Skolan och vård i den katolska missionens tjänst

Jesuitkollegiet i Ordrup och Josefsystrarnas sjukhus i Köpenhamn

Nordiska katolska konvertiter

Författaren Johannes Jörgensen, Peter Schindler och Mogens Ballin

Nordiska katolska konvertiter

Markis Lagergren och Sigrid Undset

Vad lockade konvertiterna?

Aktoritet, hierarkisk ordning, liturgins skönhet

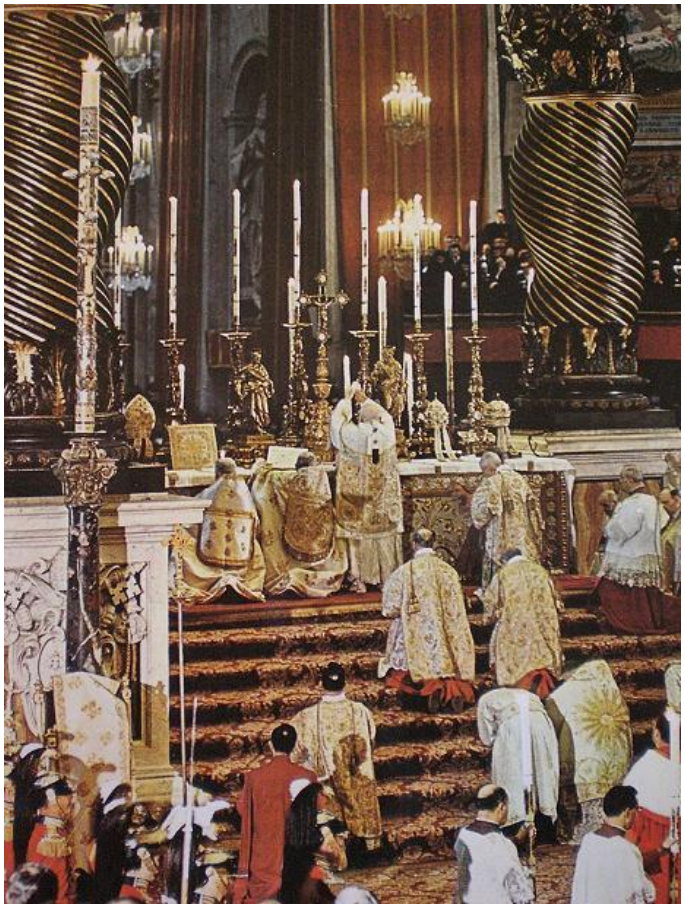

Det nordiska katolska arvet

Elisabeth Hesselblad och Peter Schindler – det birgittinska arvet

Katolska kyrkans återkomst i Norden

- Religionslagstiftningens liberalisering
- Katolsk mission
  - Församlingsgrundande
  - Gudstjänstliv
  - Skolor, sjukhus och andra sociala inrättningar

Motiv för katolsk konversion

- Den enda sanna kyrkan
- Den katolska auktoritetsprincipen
- Enhetligt lärosystem och en klart formulerad morallära
- Liturgin och det religiösa livet
- Katolicismen som livsform och kulturellt system

Andra vatikankonciliet 1962-65 –

slutet för den ”andra konfessionella eran”

Katolska kyrkan erkänner det moderna samhället och modifierar sin praxis

Det katolska kyrkosystemet

- Bibel och kyrklig tradition rättesnöre
- Krav på respekt för ”kyrkans frihet” – autonomikrav i förhållande till staten
- Betoning av det kyrkligt religiösa livet – klosterlivet norm för det kristna livet
- Kallet omfattar det präster och ordensfolk – celibatet i centrum
- Frälsning inom ramen för den kyrkliga gemenskapen – nåd och goda gärningar

Det lutherska kyrkliga systemet

- Bibeln allena - tolkad i ljuset av bekännelseskrifterna
- Skillnad mellan andligt och världsligt regemente - kyrkans underordning under staten
- Betoning av praktisk verksamhet och lydnad för överheten
- Kallet omfattar alla verksamheter- familjelivet i centrum
- Frälsning genom den enskildes relation till Gud - nåden allena